

זאת אינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו, מזה חבריות אומרות עליו: מה הנאה יש לפלוני, ומה חבריות מזיקות לו?! ועליו הכתוב אומר: "מהיות טוב, אל תקרי רע".⁽¹⁸⁾

ותמהינן: ומי כתיב: "מהיות טוב אל תקרי רע" וכי נאמר פסוק כזה?!

וכי עשרה תנאים בלבד היו?! והרי הני חד עשרי היין [תנאים אלו כפי שנמנו, הרי אחד עשר תנאים הם], ולמה שנינו עשרה תנאים?!

ומשינן: התנאי השמיני: "מהלכין בשבילי הרשות", שלמה המלך אמרה, ולא יהושע! כדנתיא: הרי שכלו פירותיו מן השדה, ובכל

פריך "ורמינהו"; ומשני, דבאמת הקנהו מקומו ממש, ואין לו רשות לקוברו במקום אחר, אבל בכלל תקנתם, שאם אין אותו מקום בו הוא נמצא ראוי לקוברו, כי אז המקום הסמוך לו שהוא ראוי לקבורה, הוא הנקרא "מקומו" ואינו רשאי להוליכו למקום אחר, וזה הוא מה שאומרת הגמרא: מתוך שניתן לפנתו, ואי אפשר להקנות לו מקום זה שנמצא בו, הפקירו חכמים את השדות הקרובות והמוצא מפנהו למקום שירצה, אף שאין זה מקומו שמת בו, ולשון "למקום שירצה", היינו כלפי מקום זה שנהרג שהוא מוליכו למקום שרוצה, אבל על המוצאו למעט בהיזק השדה, וכמו ששינו שצריך לבחור בין השדות הניזוקות פחות, [ובלשון רש"י כאן, יש מקום לפרש את הקושיא כפירוש ה"חזון איש", אך בלשון רש"י בעירובין: "ואי סלקא דעתך קנה מקומו, היכי מצי למשקליה מהתם", אי אפשר לפרש כפירושן].

18. לכאורה צריך ביאור, וכי אין אנשים רעים בעולם, ואם כן הוצרך יהושע להתיר, אפילו אם יודעים אנו שהוא מקפיד, וכעין שכתב רש"י פא א גבי "ומסתלקין לצדידי הדרכים מפני יתדות הדרכים", שהפקיר יהושע לכל אדם להסתלק מן הדרך וליכנס לגבול שדה חברו?! [ומיהו יש לדקדק, שרש"י שם גבי "ומהלכין בשבילי הרשות", כתב באופן אחר: "והתנה יהושע שלא

איסור להוציאו ממקומו, אלא רשות היא ביד הקוברו לקוברו שם, אבל אם רצה להוליכו לבית הקברות, לית לן בה; ומיהו רש"י בעירובין יז ב, אכן פירש את הקושיא: "היכי מצי למשקליה מהתם".

והריטב"א בעירובין יז ב [שם מקשה הגמרא כפי שהיא מקשה כאן], מפרש את קושיית הגמרא באופן אחר: "קא סלקא דעתין שרצה לומר שמפנהו משדה לשדה [ועדיין צריך ביאור: "ולטעמיה"]; ופריך רב ביבי, דהכא במת מוטל על המצר, שאי אפשר שלא ליטלו משם, משום שהוא הילוך בני אדם ויכשלו כהנים ועושי טהרות, וכבי האי קנה מקומו שם, וכיון שניתן לו רשות לפנתו, מפנהו לכל רוח שירצה, פירוש: ובהא הוא דקתני מציעתא ההפרש שיש בין שדה זרוע לשדה ניר או בור, ולא כשהיה מוטל בתוך השדה, דהוא לעולם קנה מקומו, ואינו מפנהו משם, [ולשון רש"י בעירובין יז ב: "ואי סלקא דעתך קנה מקומו, היכי מצי למשקליה מהתם", ודאי מסתבר לפרש כוונתו, ד"התם" היינו האיסורטיא, ולא השדה הסמוכה, וכהבנת הריטב"א].

וב"חזון איש" כתב כאן: דלשון "מת מצוה קנה מקומו" משמע דמקומו חובה [ולא רשות לקבור שם, ראה הערה 14 משמו], ולפי זה הדין נותן, שאם נמצא במקום שאי אפשר לקוברו [כגון ברשות הרבים], בטלה תקנת יהושע, ואין למוצאו רשות לקוברו בשדה של אחרים, ולזה